

Sprawa C-699/21**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

22 listopada 2021 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Corte costituzionale (Włochy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

18 listopada 2021 r.

Osoba, której dotyczy wniosek o przekazanie:

E.D.L.

Interwenient:

Presidente del Consiglio dei Ministri

Przedmiot postępowania głównego

Postępowanie główne dotyczy kwestii zgodności z konstytucją art. 18 i 18 bis ustawy nr 69 z 2005 r., podniesionych przez Corte d'appello di Milano (sąd apelacyjny w Mediolanie, Włochy) w postępowaniu karnym przeciwko E. D. L. w zakresie, w jakim przepisy te nie przewidują, że podstawę odmowy przekazania w ramach postępowania w sprawie europejskiego nakazu aresztowania (zwanego dalej również „ENA”) stanowią względy zdrowotne dotyczące przewlekłej choroby, której czas trwania jest niemożliwy do określenia, pociągające za sobą ryzyko szczególnie poważnych konsekwencji dla osoby, której dotyczy wniosek o przekazanie.

Przedmiot i podstawa prawna odesłania prejudycjalnego

Odesłanie prejudycjalne złożone na podstawie art. 267 TFUE, dotyczy wykładni art. 1 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584/WSiSW w sprawie europejskiego nakazu

aresztowania odczytywanego w świetle art. 3, 4 i 35 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej również „kartą”).

Pytanie prejudycjalne

Czy art. 1 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584/WSiSW w sprawie europejskiego nakazu aresztowania odczytywany w świetle art. 3, 4 i 35 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że w przypadku gdy wykonujący nakaz organ sądowy, który uważa, iż przekazanie osoby cierpiącej na poważną, przewlekłą i potencjalnie nieodwracalną chorobę mogłoby narazić ją na niebezpieczeństwo doznania poważnego uszczerbku na zdrowiu, musi zwrócić się do wydającego nakaz organu sądowego o przekazanie informacji pozwalających wykluczyć istnienie takiego ryzyka i jest zobowiązany odmówić przekazania, jeżeli nie uzyska takiego zapewnienia w rozsądnym terminie?

Przywołane przepisy prawa Unii

Decyzja ramowa Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, w szczególności art. 1 ust. 3, art. 3, 4, 4a i 15 i art. 23 ust. 4

Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, w szczególności art. 3, 4, 35, i 47, art. 51 ust. 1 i art. 52 ust. 4

TUE: art. 6 i 19

Przywołane przepisy prawa krajowego

Konstytucja: art. 2, 3, 32 i 111

Codice di procedura penale (kodeks postępowania karnego): art. 705 ust. 2 lit. c bis) i art. 275 ust. 4 bis

Decreto del Presidente della Repubblica 9 ottobre 1990, n. 309, *Testo unico delle leggi in materia di disciplina degli stupefacenti e sostanze psicotrope, prevenzione, cura e riabilitazione dei relativi stati di tossicodipendenza* (dekret prezydenta republiki nr 309 z dnia 9 października 1990 r. w sprawie tekstu jednolitego ustaw dotyczących środków odurzających i substancji psychotropowych, zapobiegania uzależnieniom oraz leczenia i reintegracji osób uzależnionych)

Legge 22 aprile 2005, n. 69, *Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri* (ustawa

nr 69 z dnia 22 kwietnia 2005 r. *ustanawiająca przepisy mające na celu dostosowanie prawa krajowego do decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi*), w szczególności:

- artykuły 2, 18 i 18 bis;
- artykuł 1 ust. 1 w brzmieniu obowiązującym przed przyjęciem decreto legislativo (dekretu ustawodawczego) nr 10 z 2021 r.: „Niniejsza ustawa transponuje do prawa krajowego przepisy decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi Unii Europejskiej, zwanej dalej »decyzją ramową« w zakresie, w jakim przepisy te nie są niezgodne z nadrzędnymi zasadami porządku konstytucyjnego dotyczącymi praw podstawowych, a także praw do wolności i do rzetelnego procesu sądowego”;
- artykuł 23 ust. 3: „W przypadku gdy istnieją względy humanitarne lub poważne podstawy, by sądzić, że przekazanie zagrażałoby życiu lub zdrowiu osoby, prezes sądu apelacyjnego lub wyznaczony przez niego sędzia może zawiesić wykonanie decyzji o przekazaniu w drodze uzasadnionego zarządzenia, niezwłocznie zawiadamiając o tym ministra sprawiedliwości”.

Decreto legislativo 2 febbraio 2021, n. 10, *Disposizioni per il compiuto adeguamento della normativa nazionale alle disposizioni della decisione quadro 2002/584/GAI, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra stati membri, in attuazione delle delega di cui all'articolo 6 della legge 4 ottobre 2019, n. 117* (dekret ustawodawczy nr 10 z dnia 2 lutego 2021 r. w sprawie pełnego dostosowania przepisów krajowych do przepisów decyzji ramowej 2002/584/WSiSW w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, przyjęty na mocy upoważnienia przewidzianego w art. 6 ustawy nr 117 z dnia 4 października 2019 r.).

Zwięzłe przedstawienie okoliczności faktycznych i postępowania

- 1 W dniu 9 września 2019 r. sąd rejonowy w Zadarze (Chorwacja) wydał europejski nakaz aresztowania w celu przeprowadzenia postępowania karnego wobec E.D.L., oskarżonego o popełnienie przestępstwa polegającego na posiadaniu środków odurzających w celu ich rozprowadzania i sprzedaży, popełnionego w 2014 r. na terytorium Chorwacji.
- 2 Przed Corte d'appello di Milano (sądem apelacyjnym w Mediolanie, Włochy), będącym sądem właściwym w przedmiocie procedury przekazania, obrońcy osoby, której dotyczy wniosek, przedstawili dokumentację medyczną potwierdzającą poważne zaburzenia psychiczne, związane również z wcześniejszym nadużywaniem środków odurzających. Corte d'appello di

Milano zarządził przeprowadzenie badania E.D.L. przez biegłego psychiatrę, z którego to badania wynikała choroba psychiczna wymagająca dalszego leczenia. W opinii biegłego wskazano również na wysokie ryzyko samobójstwa związane z możliwym pozbawieniem wolności i stwierdzono, że dana osoba nie nadaje się do warunków życia w zakładzie karnym.

- 3 Na podstawie tej opinii biegłego Corte d'appello di Milano uznał, że przekazanie danej osoby do Chorwacji w wykonaniu ENA przerwałoby możliwość leczenia, co w konsekwencji pogorszyłoby ogólny stan zdrowia tej osoby i spowodowałoby realne zagrożenie dla jej zdrowia.
- 4 Sąd ten zauważył jednak, że obowiązek wykonania ENA jest ograniczony jedynie do podstaw odmowy przewidzianych w sposób wyczerpujący w art. 18 i 18 bis ustawy nr 69 z 2005 r., natomiast nie istnieje ogólna podstawa odmowy oparta na konieczności zapobieżenia naruszeniom praw podstawowych osoby, której dotyczy wnioski, takich jak prawo do zdrowia. W związku z tym Corte d'appello di Milano zawiesił postępowanie i wszczął postępowanie w sprawie zgodności z konstytucją przed Corte costituzionale (trybunałem konstytucyjnym, Włochy).

Główne argumenty sądu rozpatrującego sprawę co do istoty w postępowaniu głównym

- 5 Zdaniem Corte d'appello di Milano sporne przepisy naruszają prawo do zdrowia chronione na podstawie art. 2 i 32 konstytucji. Przepisy te naruszają również zasadę równości ustanowioną w art. 3 konstytucji, ponieważ osoby objęte ENA są traktowane w sposób bardziej niekorzystny niż osoby, których dotyczy wnioski o ekstradycję, w stosunku do których art. 705 ust. 2 lit. c bis) codice di procedura penale (kodeksu postępowania karnego) stanowi wyraźnie, że można odmówić ekstradycji, jeżeli ze względu na stan zdrowia lub wiek istnieje ryzyko szczególnie poważnych konsekwencji dla osoby, której dotyczy wnioski.
- 6 Wreszcie, brak podstawy odmowy związanej ze stanem zdrowia danej osoby jest sprzeczny z zasadą rozsądnego czasu trwania postępowania ustanowioną w art. 111 konstytucji, ponieważ w takich przypadkach, wskutek postanowienia o zawieszeniu wykonania, wydanego po wydaniu orzeczenia o przekazaniu, obowiązujące przepisy prowadzą do paraliżu postępowania, który trwałby bezterminowo.

Główne argumenty stron w postępowaniu głównym

- 7 Presidente del Consiglio dei ministri (prezes rady ministrów, zwany dalej „interwenientem”) wziął udział w postępowaniu przed Corte costituzionale, i wniósł o uznanie pytań o zgodność z konstytucją za niedopuszczalne lub w każdym razie bezzasadne.

- 8 Interwenient podnosi przede wszystkim, że zagwarantowana w art. 23 ust. 3 ustawy nr 69 z 2005 r. możliwość zawieszenia przekazania pozwala zasadniczo zapobiec wszelkim naruszeniom prawa do zdrowia osoby, której dotyczy wnioski. Zauważa on następnie, że wyniki opinii biegłego zarządzanej przez Corte d'appello di Milano nie wskazują ani na to, że choroba psychiczna, na którą cierpi dana osoba, jest nieodwracalna, ani na szczególne okoliczności mogące potwierdzić ryzyko samobójstwa.
- 9 W każdym razie zdaniem interwenienta Corte d'appello di Milano mógł zastosować w tym konkretnym przypadku procedurę wskazaną przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w jego orzecznictwie. Corte d'appello di Milano powinien był ponadto zasięgnąć informacji o formach nadzoru i opieki terapeutycznej i psychologicznej, które mogą zostać zastosowane w przypadku przekazania przez państwo wydające nakaz aresztowania.
- 10 Zdaniem interwenienta wszczęcie procedury wprowadzonej przez Trybunał od czasu wydania wyroku Aranyosi i Căldăraru (C-404/15 i C-659/15 PPU) pozbawiłoby również podstaw zarzuty dotyczące rozsądnego czasu trwania postępowania oraz podnoszonego naruszenia zasady równości.

Zwięzłe uzasadnienie odesłania prejudycjalnego

- 11 Corte costituzionale, będący sądem odsyłającym, podkreśla przede wszystkim, że zarówno art. 18, jak i art. 18 bis ustawy nr 69 z 2005 r. nie przewidują, iż przekazania danej osoby należy lub można odmówić, jeżeli narażałoby to ją na szczególnie poważne zagrożenie dla jej zdrowia. Zdaniem Corte costituzionale dotyczy to zarówno tych przepisów w brzmieniu sprzed zmiany wprowadzonej decreto legislativo (dekretem ustawodawczym) nr 10 z 2021 r., jak i tych samych przepisów w ich obecnie obowiązującym brzmieniu.
- 12 Corte costituzionale zauważa, że pytania o zgodność z konstytucją nie dotyczą jedynie zgodności kwestionowanych przepisów z włoską konstytucją, lecz wymagają uprzedniego dokonania wykładni prawa Unii Europejskiej (w szczególności art. 3, 4 i 4a decyzji ramowej 2002/584/WSiSW), którego szczególną transpozycję stanowi prawo krajowe.
- 13 Zdaniem sądu odsyłającego należy przede wszystkim ustalić, czy niebezpieczeństwo poważnego uszczerbku na zdrowiu danej osoby, wynikające z przekazania jej organowi sądowemu państwa wydającego, może zostać w odpowiedni sposób zażegnane poprzez zawieszenie przekazania na podstawie art. 23 ust. 3 ustawy nr 69 z 2005 r., który transponuje do prawa włoskiego art. 23 ust. 4 decyzji ramowej 2002/584/WSiSW. W przepisach decyzji ramowej, w świetle których należy interpretować przepis prawa włoskiego, odroczenie przekazania „wyjątkowo” wydaje się być przewidziane w odniesieniu do sytuacji o charakterze jedynie czasowym, które sprawiają, że bezzwłoczne przekazanie danej osoby byłoby niehumanitarne.

- 14 Natomiast środek w postaci zawieszenia przekazania nie może zostać uznany za właściwy w przypadku poważnych chorób przewlekłych, których czas trwania jest niemożliwy do określenia, takich jak te, które dotyczą danej osoby. W podobnych przypadkach, nawet jeśli odroczenie wykonania europejskiego nakazu aresztowania zostało już zatwierdzone przez sąd apelacyjny, mogłoby trwać przez czas nieokreślony. Pozbawiłoby to jakiegokolwiek skuteczności (effet utile) samo postanowienie o przekazaniu i mogłoby uniemożliwić wydającemu nakaz państwu członkowskiemu, w zależności od przypadku, prowadzenie postępowania karnego lub wykonanie kary wobec danej osoby. Wreszcie, przedłużanie w czasie odroczenia w oparciu o względy zdrowotne dotyczące przewlekłej choroby powodowałoby, że dana osoba pozostawałaby w sytuacji ciągłej niepewności co do swego losu, co stałoby w sprzeczności z koniecznością zagwarantowania rozsądnego terminu w każdym postępowaniu mogącym mieć wpływ na jej wolność osobistą.
- 15 Sąd odsyłający zmierza ponadto do ustalenia, czy klauzule ogólne zawarte w art. 1 i 2 ustawy nr 69 z 2005 r., w brzmieniu mającym zastosowanie w postępowaniu głównym, przed zmianami wprowadzonymi decreto legislativo (dekretom ustawodawczym) nr 10 z 2021 r., zezwalają włoskiemu organowi sądowemu na nienakazanie przekazania również w innych przypadkach niż te, o których mowa w art. 18 i 18 bis ustawy, jeżeli samo przekazanie może w każdym razie narazić daną osobę na ryzyko naruszenia jej prawa podstawowego uznanego we włoskiej konstytucji lub w prawie Unii Europejskiej. Zdaniem sądu odsyłającego taka wykładnia nie może zostać przyjęta.
- 16 Jednakże ani w art. 1 i 2 ustawy nr 69/2005 w poprzednio obowiązującym brzmieniu, ani w art. 2 tej ustawy w obecnie obowiązującym brzmieniu nie wyjaśniono wyraźnie, czy osobny organ sądowy właściwy w zakresie procedury przekazania powinien w każdym konkretnym przypadku sprawdzić, czy wykonanie europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez organ sądowy innego państwa członkowskiego może prowadzić do naruszenia jednego z praw lub jednej z zasad (krajowych i europejskich), do których poszanowania ustawa nr 69 z 2005 r. zobowiązuje zgodnie ze swoim brzmieniem.
- 17 Ogólna zasada, zgodnie z którą z decyzji ramowej 2002/584/WSiSW, a w konsekwencji z przepisów stanowiących jej transpozycję na szczeblu każdego państwa członkowskiego wynika obowiązek poszanowania praw podstawowych ustanowionych w art. 6 TUE, jest wyraźnie potwierdzona zarówno w motywie 12, jak i w art. 1 ust. 3 tej decyzji. Ponadto zasada ta leży u podstaw całego porządku prawnego Unii (art. 51 ust. 1 karty).
- 18 Jak orzekł Trybunał, państwa członkowskie nie mogą jednak uzależniać stosowania prawa Unii w dziedzinach będących przedmiotem pełnej harmonizacji od przestrzegania wyłącznie krajowych standardów ochrony praw podstawowych, jeżeli może to podważyć pierwszeństwo, jednolitość i skuteczność prawa Unii (wyroki: z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie C-617/10, Fransson, pkt 29; z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie C-399/11, Melloni, pkt 60). Prawa podstawowe,

których poszanowanie jest z perspektywy decyzji ramowej wiążące, są raczej prawami uznanymi przez prawo Unii, a tym samym przez wszystkie państwa członkowskie w zakresie, w jakim wdrażają one prawo Unii: są to prawa podstawowe, do których określenia przyczyniają się tradycje konstytucyjne wspólne państwom członkowskim (art. 6 ust. 3 TUE i art. 52 ust. 4 karty).

- 19 Wynika z tego, że to przede wszystkim do prawa Unii należy określenie standardów ochrony praw podstawowych, od których poszanowania jest uzależniona zgodność z prawem przepisów dotyczących europejskiego nakazu aresztowania i ich konkretne wykonanie na szczeblu krajowym, ponieważ jest to dziedzina podlegająca pełnej harmonizacji. Ustanowienie w art. 3, 4 i 4a decyzji ramowej 2002/584/WSiSW możliwych podstaw odmowy przekazania ma na celu zagwarantowanie, by przy konkretnym wykonywaniu przepisów dotyczących europejskiego nakazu aresztowania poszanowane były prawa podstawowe jednostki.
- 20 Jednocześnie przepisy te mają na celu zapewnienie jednolitego i skutecznego stosowania przepisów dotyczących europejskiego nakazu aresztowania, które opierają się na założeniu wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi w odniesieniu do poszanowania praw podstawowych przez każde z nich. Takie wymogi jednolitości i skuteczności oznaczają co do zasady, że organy sądowe wykonującego nakaz państwa członkowskiego są pozbawione możliwości odmowy przekazania, poza przypadkami przewidzianymi obligatoryjnie lub fakultatywnie w decyzji ramowej, na podstawie wyłącznie krajowych standardów ochrony praw podstawowych danej osoby, które nie są przyjęte na szczeblu europejskim (wyrok z dnia 5 kwietnia 2016 r. w sprawach połączonych C-404/15 i C-659/15 PPU, Aranyosi i Căldăraru, pkt 80).
- 21 W konsekwencji wykładnia prawa krajowego, zgodnie z którą wykonujący nakaz organ sądowy byłby uprawniony do odmowy przekazania danej osoby poza obligatoryjnymi przypadkami wyczerpująco przewidzianymi w ustawie zgodnie z przepisami decyzji ramowej, na podstawie przepisów ogólnych, takich jak zawarte w art. 1 i 2 ustawy nr 69 z 2005 r., byłaby oczywiście sprzeczna z tą zasadą.
- 22 Powyższa sytuacja miałaby miejsce nawet w przypadku, gdy zdaniem właściwego sądu wykonanie europejskiego nakazu aresztowania prowadziło w konkretnym przypadku do rezultatu sprzecznego z nadrzędnymi zasadami porządku konstytucyjnego lub nienaruszalnymi prawami człowieka, ponieważ jedynie Corte costituzionale jest uprawniony do kontroli zgodności prawa Unii lub prawa krajowego stanowiącego transpozycję prawa Unii z tymi nadrzędnymi zasadami i nienaruszalnymi prawami.
- 23 Ponadto samo prawo Unii nie zezwala na to, by wykonanie europejskiego nakazu aresztowania prowadziło do naruszenia praw podstawowych danej osoby uznanych w karcie i w art. 6 ust. 3 TUE.

- 24 Właśnie w celu zapobieżenia sytuacji, w której wdrażanie decyzji ramowej w sprawie europejskiego nakazu aresztowania mogłoby w konkretnym przypadku prowadzić do naruszenia praw podstawowych danej osoby, w przypadkach, w których decyzja ramowa nie przewiduje wyraźnie podstaw odmowy przekazania, Trybunał w ramach swego orzecznictwa niedawno wielokrotnie określił w drodze wykładni procedury pozwalające na pogodzenie wymogów wzajemnego uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych w sprawach karnych z poszanowaniem praw podstawowych danej osoby.
- 25 Miało to miejsce w szczególności w przypadku niebezpieczeństwa, że wykonanie europejskiego nakazu aresztowania może narazić daną osobę na niehumanitarne i poniżające warunki pozbawienia wolności w wydającym nakaz państwie członkowskim ze względu na nieprawidłowości systemowe lub ogólne, czy to dotyczące niektórych grup osób, czy też niektórych ośrodków penitencjarnych (wyroki: ww. Aranyosi; z dnia 25 lipca 2018 r. w sprawie C-220/18 PPU, ML; z dnia 15 października 2019 r. w sprawie C-128/18, Dorobantu), jak również niebezpieczeństwa, że osoba ta zostanie osądzona w procesie, w którym nie są przestrzegane gwarancje ustanowione w art. 47 karty ze względu na systemowe lub ogólne nieprawidłowości w zakresie niezawisłości władzy sądowniczej wydającego nakaz państwa członkowskiego (wyroki: z dnia 25 lipca 2018 r. w sprawie C-216/18 PPU, LM; z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawach połączonych C-354/20 PPU i C-412/20 PPU, L i P).
- 26 Procedury te, oparte na dialogu między organami sądowymi wykonującego nakaz państwa członkowskiego a organami sądowymi wydającego nakaz państwa członkowskiego na podstawie art. 15 ust. 2 decyzji ramowej, mają na celu umożliwienie wykonującym nakaz organom sądowym upewnienia się w konkretnym przypadku, że przekazanie danej osoby nie narazi jej na ewentualne naruszenia jej praw podstawowych. Jedynie wówczas, gdy w wyniku dialogu niemożliwe jest uzyskanie takiego zapewnienia, wykonujący nakaz organ sądowy będzie mógł odstąpić od wykonania europejskiego nakazu aresztowania, odmawiając zatem przekazania poza przypadkami wyraźnie dozwolonymi w decyzji ramowej.
- 27 Przytoczone wyroki Trybunału wprowadziły zatem do prawa Unii mechanizmy umożliwiające zapewnienie ochrony praw podstawowych osób, których dotyczy europejski nakaz aresztowania, w ramach systemu wspólnych zasad wiążących wszystkie państwa członkowskie.
- 28 Powstaje jednak pytanie, czy zasady wyrażone przez Trybunał we wspomnianych wyrokach powinny również objąć w drodze analogii sytuację, w której stan zdrowia określonej osoby, której dotyczy wniosek, może ulec znacznemu pogorszeniu w przypadku przekazania, ze szczególnym uwzględnieniem obowiązku bezpośredniego dialogu pomiędzy organami sądowymi wydającego nakaz państwa członkowskiego a organami sądowymi państwa, do którego kierowany jest wniosek, a także możliwości umorzenia postępowania w przedmiocie przekazania przez organy sądowe państwa, do którego kierowany

jest wniosek, jeżeli nie można w rozsądnym terminie wykluczyć istnienia ryzyka naruszenia praw podstawowych danej osoby.

- 29 Wymogi jednolitości i skuteczności w zakresie stosowania europejskiego nakazu aresztowania w przestrzeni prawnej Unii wiążą się z obowiązkiem, aby odpowiedź na to pytanie była zastrzeżona dla Trybunału przy wypełnianiu jego zadań jedyne go organu dokonującego wykładni prawa Unii (art. 19 ust. 1 TUE).
- 30 Sąd odsyłający wskazuje argumenty przemawiające za objęciem niniejszej sprawy zasadami ustanowionymi przez Trybunał w wyżej wymienionych wyrokach. W szczególności we włoskim porządku prawnym art. 32 ust. 1 konstytucji chroni zdrowie jako „podstawowe prawo jednostki”. Z omawianego prawa wynika nie tylko obowiązek powstrzymania się przez władze publiczne od zachowań stanowiących naruszenie, lecz również pozytywny obowiązek zapewnienia przez nie opieki medycznej niezbędnej dla ochrony zdrowia danej osoby. Prawo to przysługuje w pełni również osobom pozbawionym wolności, niezależnie od tego, czy zostały one skazane prawomocnym orzeczeniem, czy też przebywają w areszcie tymczasowym. Właśnie w celu ochrony tego prawa włoskie przepisy postępowania karnego wykluczają co do zasady możliwość zarządzenia lub utrzymania tymczasowego aresztowania osoby dotkniętej „szczególnie poważną chorobą, wskutek której jej stan zdrowia jest nie do pogodzenia z pozbawieniem wolności i w każdym razie taki, że nie pozwala na odpowiednie leczenie w przypadku osadzenia w zakładzie karnym” (art. 275 ust. 4 bis kodeksu postępowania karnego). Ponadto przepisy dotyczące oskarżonych uzależnionych od narkotyków lub alkoholu i objętych programem terapeutycznym przewidują co do zasady zastąpienie tymczasowego aresztowania w zakładzie karnym środkiem mniej dotkliwym dla osób uczestniczących lub zamierzających uczestniczyć w programie reintegracji osób uzależnionych.
- 31 Co więcej, nie ulega wątpliwości, że zdrowie stanowi prawo podstawowe człowieka również z perspektywy prawa Unii (art. 3 i 35 karty). Prawo to musi być uznane w całości również w odniesieniu do osób oskarżonych o popełnienie przestępstwa.
- 32 Ponadto, jeżeli przekazanie danej osoby wydającemu europejski nakaz aresztowania państwu członkowskiemu miałoby narazić ją na poważne zagrożenie wystąpienia znacznych niekorzystnych konsekwencji dla jej zdrowia, doszłoby również do naruszenia art. 4 karty ustanawiającego prawo człowieka – którego nie można zrównoważyć z żadnym innym interesem z uwagi na jego bezwzględny charakter (wyrok Aranyosi, pkt 85) – do wolności od niehumanitarnego lub poniżającego traktowania również zgodnie z art. 3 [Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności] EKPC (wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z dnia 16 kwietnia 2013 r. w sprawie Aswat przeciwko Zjednoczonemu Królestwu; z dnia 1 października 2019 r. w sprawie Savran przeciwko Danii; z dnia 13 grudnia 2016 r. w sprawie Paposhvili przeciwko Belgii). Ta sama zasada została również potwierdzona przez sam Trybunał w wyroku dotyczącym europejskich przepisów azyłowych (wyrok z dnia

16 lutego 2017 r. w sprawie C-578/16 PPU, C.K. i in. przeciwko Republice Słowenii, pkt 37, 68).

- 33 Co więcej, konieczność ochrony praw podstawowych osoby, której dotyczy wnioski, należy pogodzić z interesem ścigania osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa, ustalenia ich odpowiedzialności oraz, w przypadku uznania ich za winne – zapewnienia wykonania kary w stosunku do nich. Nie można uznać, że jest to wyłącznie interes wydającego ENA państwa członkowskiego, ponieważ decyzja ramowa 2002/584/WSiSW zakłada wspólne zobowiązanie państw członkowskich do „niedopuszczeni[a] do sytuacji, w której osoba ścigana znajdująca się na terytorium innego państwa członkowskiego niż państwo, w którym miała popełnić przestępstwo, pozostałaby bezkarna” (sprawy połączone C-354/20 PPU i C-412/20 PPU, pkt 62). Nawet jeśli ochrona podstawowego prawa do zdrowia jest niezbędna, nie może ona prowadzić do rozwiązań pociągających za sobą systematyczną bezkarność sprawców poważnych przestępstw.
- 34 Jednakże nie można by również pozostawić wydającemu nakaz państwu członkowskiemu jedynie możliwość wszczęcia postępowania zaocznego przeciwko danej osobie. Po pierwsze bowiem, nie wszystkie państwa członkowskie dopuszczają możliwość przeprowadzenia postępowania zaocznego. Po drugie, takie rozwiązanie byłoby niekorzystne dla danej osoby, która zostałaby pozbawiona możliwości skutecznej obrony w procesie, który potencjalnie zakończyłby się wydaniem wobec niej wyroku skazującego podlegającego wykonaniu.
- 35 Zdaniem sądu odsyłającego, analogicznie do tego, co Trybunał orzekł w przytoczonych wyrokach, bezpośredni dialog między organami sądowymi państwa wydającego a organami sądowymi państwa wykonującego mógłby umożliwić określenie rozwiązań, które pozwoliłyby w konkretnym przypadku na osądzenie danej osoby w państwie wydającym, gwarantując jej pełne prawo do obrony, a jednocześnie zapobiegłyby narażeniu jej na niebezpieczeństwo poważnego uszczerbku na zdrowiu, na przykład poprzez umieszczenie jej na czas procesu w odpowiednim zakładzie w państwie wydającym. Wykonujący nakaz organ sądowy powinien mieć możliwość odmowy przekazania jedynie wówczas, gdy w wyniku tego dialogu nie jest możliwe znalezienie odpowiedniego rozwiązania w rozsądnym terminie.

Wreszcie, sąd odsyłający wnosi o rozpatrzenie odesłania prejudycjalnego w trybie przyspieszonym na podstawie art. 105 regulaminu postępowania przed Trybunałem. Zdaniem sądu odsyłającego, mimo iż źródło niniejszej sprawy stanowi postępowanie dotyczące osoby, która nie jest obecnie objęta żadnym środkiem zabezpieczającym, niniejsza sprawa budzi wątpliwości interpretacyjne dotyczące zasadniczych aspektów funkcjonowania ENA, a wykładnia, o którą się zwrócono, może wyrzucić skutki o charakterze ogólnym zarówno w stosunku do organów powołanych zobowiązanych do współpracy w ramach ENA, jak i w stosunku do praw osób, których dotyczy wnioski.